

De inrichting van je kindercentrum: een weerspiegeling van de visie en werkwijze

Dat de inrichting van de ruimte invloed heeft op de ontwikkeling van kinderen, is bekend. Maar hoe richt je jullie ruimte dan optimaal in? Hierover schreven Ine van Liempd en Ed Hoekstra twee uitgebreide naslagwerken, voor kinderdagverblijven en peuterspeelzaal en voor de buitenschoolse opvang. Een introductie van Ruimten maken voor nul tot vier jaar.

Bij een eerste bezoek aan een kinderdagverblijf of peuterspeelzaal zijn twee dingen belangrijk: hoe word je ontvangen en hoe ziet het gebouw eruit? Degene die je ontvangt kan nog zo aardig zijn, als het gebouw kaal, rommelig en weinig kindvriendelijk oogt zal dat je oordeel zeker negatief beïnvloeden. Andersom geldt dit natuurlijk ook: als iemand in een prachtige ruimte komt maar niemand is bereid hem te woord te staan of te ontvangen, zal dat geen positief beeld achterlaten. Of je nu een ouder, een kind, een nieuwe medewerker of een willekeurige bezoeker bent: de sfeer en de uitstraling van het gebouw en van de inrichting weerspiegelen de visie en de werkwijze van de organisatie.

Het is daarom goed om af en toe met de ogen van een buitenstaander je eigen kindercentrum te bekijken. Ziet het eruit zoals ik denk dat het er voor kinderen en hun ouders zou moeten uitzien? Is de inrichting afgestemd op de kinderen, zijn de ruimten uitnodigend, veilig en tegelijkertijd stimulerend en uitdagend? Maar ook: is de inrichting praktisch en functioneel? Want een ge-

Het is goed om af en toe met de ogen van een buitenstaander je eigen kindercentrum te bekijken

bouw voor kinderopvang moet er niet alleen goed uitzien, het moet ook een plezierig en bruikbaar gebouw zijn. Plezierig en bruikbaar voor kinderen, voor medewerkers en voor ouders.

Ruimte en ontwikkeling

Elk kind heeft anderen nodig om zich te kunnen ontwikkelen: mensen die veiligheid bieden, voorbeelden geven, stimuleren, voorwaarden scheppen en verzorgen. De invloed van cultuur, normen en gewoonten van de mensen om je heen is groot. Eskimokinderen leren veel over alle verschillende soorten sneeuw en wat ze daarmee kunnen doen. Nederlandse kinderen krijgen het fietsen met de paplepel ingegoten. Daarbij speelt ook de omgeving een belangrijke rol: om veel van sneeuw te weten moet er vaak sneeuw zijn, om goed te leren fietsen is het handig om in een vlak land met veel fietspaden te wonen. De ruimte om hem heen kan een kind dus ondersteunen in zijn ontwikkeling. Maar de ruimtelijke omgeving kan het kind ook afremmen. In een wijk met amper buitenspeelruimte en veel verkeer zal een kind zich anders ontwikkelen dan in een buurt waar je wél veel buiten kunt spelen.

Wanneer het om kinderen gaat zijn er een aantal algemene uitgangspunten waaraan een 'goede' ruimte zou moeten voldoen:

1 Je veilig voelen

Voor een goede ontwikkeling van ieder kind is het een absolute voorwaarde dat het kind zich veilig en vertrouwd voelt. Wanneer een jong kind voor het eerst in een nieuwe, onbekende omgeving komt, zal hij zich altijd richten op de persoon die hem vertrouwd en bekend is en in eerste instantie geen stap van zijn of haar zijde wijken. Pas als het kind de ruimte en de andere aanwezigen daarin goed heeft kunnen bestuderen, en als 'veilig' heeft beoordeeld, zal hij heel voorzichtig zijn terrein vergroten en op onderzoek uitgaan. Als die ruimte heel groot is en lawaaiig of onoverzichtelijk, zal hij er veel langer over doen die eerste stap te zetten dan als die ruimte rustig en overzichtelijk is.

Ook in een kindercentrum kan de ruimte bijdragen aan de emotionele veiligheid en het zich vertrouwd voelen. Als de ruimte rust uitstraalt zal de jonge baby, maar ook de tweejarige die voor het eerst naar de peuterspeelzaal gaat, zich eerder op zijn gemak voelen. Naarmate een kind ouder wordt en zelfstandiger, zullen zulke drempels gemakkelijker genomen worden, maar ook dan blijft het voor veel kinderen belangrijk dat de ruimte een mate van voorspelbaarheid heeft.

2 De weg vinden

Iemand die goed plattegronden kan lezen, zal in een vreemde stad niet snel verdwalen. Hij heeft als het ware een denkbeeldige 'cog-

nitieve' kaart in zijn hoofd waarin hij de beelden die je onderweg tegenkomt geordend heeft.

Jonge kinderen hebben nog een heel kleine cognitieve kaart. In eerste instantie beperkt die zich tot de woonkamer en het eigen huis. Een herkenbare ruimte is voor jonge kinderen een ruimte waarin ze gemakkelijk de weg kunnen vinden, waar duidelijk is: daar kan ik me verstoppen, daar ga ik straks eten, daar kan ik met poppen spelen en daar slaap ik. Daarbij is het goed om te bedenken dat een ruimte die voor een volwassene in één keer te overzien is, voor een klein kind een doolhof kan zijn. Kinderen zien hun omgeving immers vanuit een hele ander perspectief dan volwassenen. Vooral voor jonge kinderen is het belangrijk dat een ruimte ook op hun niveau overzichtelijk is.

3 Spelend ontdekken en leren

Veel activiteiten van en met kinderen worden samengevat in de term spel. Door middel van spel leren kinderen om te gaan met de wereld om hen heen. Via spel oefenen kinderen bijvoorbeeld hun motorische, creatieve en sociale vaardigheden. Spel is dus een serieuze aangelegenheid. Sommige pedagogen hebben het daarom liever over 'werken'.

In een ruimte voor kinderen moeten daarom elementen aanwezig zijn die 'moeilijk' en dus spannend zijn. In een omgeving die weinig mogelijkheden biedt om vaardigheden te ontwikkelen, of waar een kind te veel belemmerd wordt omdat er van alles niet mag, neemt de drang om dingen uit te proberen af.

Een uitdagende ruimte is een ruimte waarin kinderen hun grenzen kunnen verleggen, waarin ze niet steeds afhankelijk zijn van volwassenen, maar zelf dingen kunnen ondernemen. Dat is goed voor hun gevoel van eigenwaarde.

4 Samen zijn

Een kind ontwikkelt zich in relatie tot andere mensen; in eerste instantie zijn dat meestal zijn ouders en de anderen die hem verzorgen. In de kinderopvang is vooral de relatie met andere kinderen en de pedagogisch medewerkers belangrijk. De ruimte speelt ook hierbij een rol. Zo is de manier waarop een ruimte is ingericht van invloed op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan. Verschillende onderzoeken (onder andere Maxwell, 1996) hebben laten zien dat als kinderen in een kinderdagverblijf steeds een relatief klein oppervlak met elkaar moeten delen zonder duidelijk onderscheiden speelplekken, dit tot vervelend gedrag kan leiden. Ze komen elkaar dan letterlijk en figuurlijk steeds tegen. Sommige kinderen worden agressief, terwijl andere juist teruggetrokken en in zichzelf gekeerd raken. ▶

Zowel de pedagogisch medewerkers als de kinderen moeten het gevoel hebben dat de ruimte 'eigen' is

5 Alleen zijn

In een kindercentrum is samen zijn vanzelfsprekend: kinderen maken deel uit van een groep. Of ze daar last van hebben hangt af van een aantal factoren zoals hun karakter – het ene kind is gevoeliger voor lawaai en drukte dan het andere – hun stemming, of het moment van de dag.

Ongeacht die verschillen is het voor ieder kind belangrijk dat het niet voortdurend gedwongen wordt deel uit te maken van een groep. Jonge kinderen hebben ook de behoefte zich af en toe terug te trekken en even op zichzelf te zijn. Er moeten dus mogelijkheden zijn voor een kind om zich af en toe aan de groep te onttrekken. In een kinderdagverblijf of peuterspeelzaal zul je zo'n gelegenheid bewust moeten creëren door in een ruimte meerdere grote en kleine speelplekken te maken, zodat een kind ergens ongestoord kan zitten of spelen.

6 Je eigen plek hebben

Je identiteit wordt bepaald door je bewust te zijn van jezelf, in relatie tot anderen en je omgeving.

Ook in het kindercentrum is het voor zowel de pedagogisch medewerkers als voor de kinderen de moeite waard aandacht te besteden aan dit onderwerp. Beiden moeten het gevoel hebben dat de ruimte 'eigen' is. En omdat kinderen daarin minder zelf kunnen bepalen dan volwassenen, is het de taak van de volwassenen om de kinderen daarbij te helpen.

Denk aan het maken van een familiewand op kindhoogte, met foto's van het kind en zijn familie. Maar ook aan een vakje voor elk kind waar zijn eigen knuffel voor zijn middagslaapje kan staan. De ruimte is daarmee niet meer van iedereen, maar voor een deel ook van elk kind. ◀

Deelsessie op het 20ste KinderopvangCongres

Op het KinderopvangCongres verzorgt Ine van Liempt de deelsessie De ruimte als derde pedagoog. Hoe richt je het beste je groepsruimte in? Welke hoeken heb je nodig? Hoe hangt de inrichting samen met je pedagogisch werkplan? Met praktische informatie en inspirerende voorbeelden over een goede inrichting van je kindercentrum. Ga voor meer informatie en aanmelding naar www.kinderopvangcongres.nl

Twee mooie naslagwerken

Hoe kun je je kindercentrum zo inrichten dat het ook echt een ruimte voor kinderen is, die bovendien past bij de pedagogische visie en werkwijze van je organisatie? Op die vraag geven deze uitgaven een uitgebreid antwoord, de ene voor kinderdagverblijf en peuterspeelzaal, de andere voor buitenschoolse opvang. De boeken zijn zowel bedoeld voor organisaties die een nieuwe vestiging starten als voor bestaande centra, die hun inrichting willen verbeteren. De auteurs staan stil bij de samenhang tussen de ontwikkeling van kinderen en de omgeving, bij de verschillende pedagogische stromingen en de manier waarop de pedagogische visie betrokken kan worden bij inrichtingsplannen, bij het inrichten en indelen van de ruimte, bij de behoeften van verschillende leeftijdsgroepen, bij verticale en horizontale groepen, bij materiaal, kleurgebruik en verlichting, bij het aankleden van de ruimten en bij het planmatig aanpakken van een inrichtingsplan. Ook wet- en regelgeving komt aan bod.